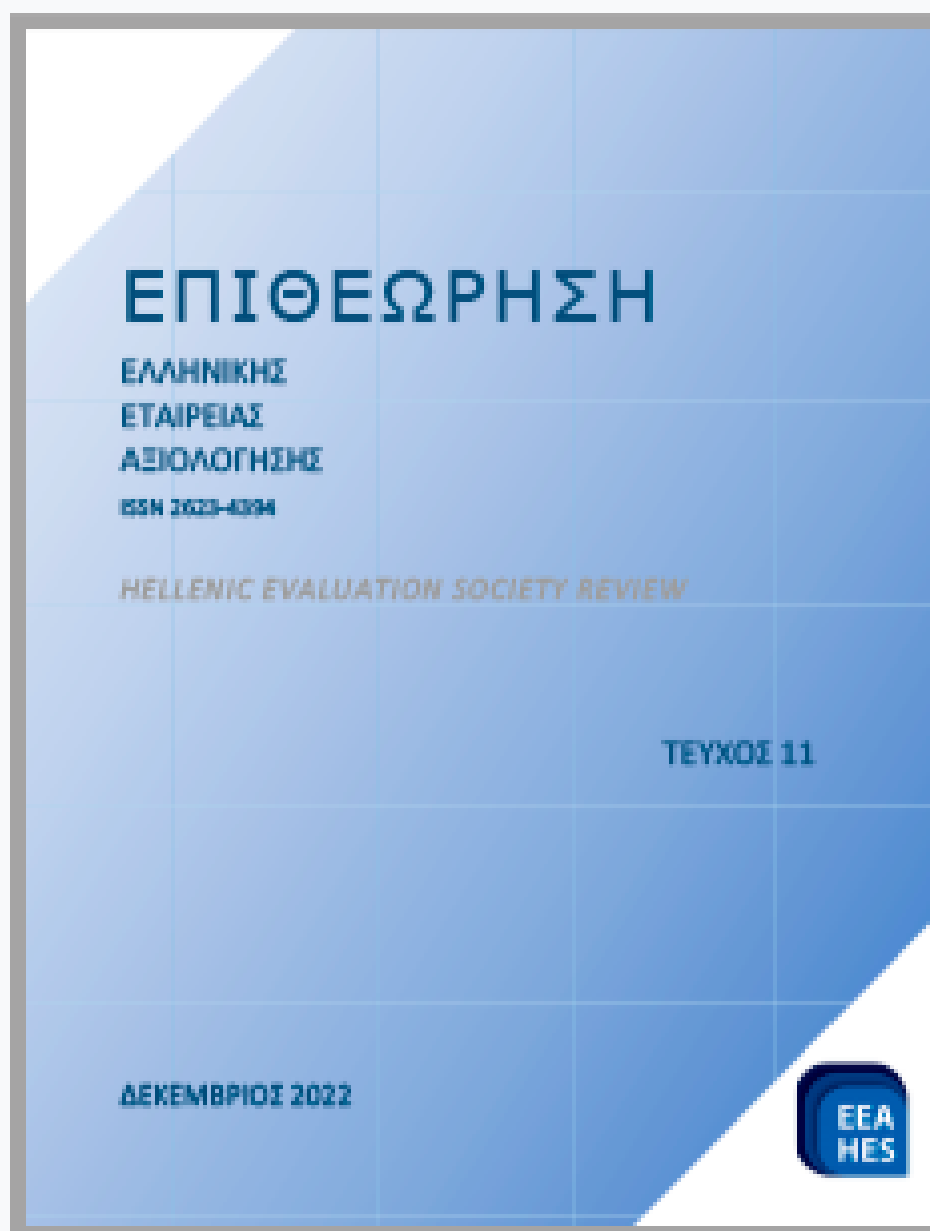

Hellenic Evaluation Society Review

No 11 (2022)

HELLENIC EVALUATION SOCIETY REVIEW - ISSUE 11

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ISSN 2623-4394

HELLENIC EVALUATION SOCIETY REVIEW

ΤΕΥΧΟΣ 11

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Η Επιθεώρηση της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης (ΕΕΑ) είναι επιστημονικό περιοδικό με προσανατολισμό σε θέματα αξιολόγησης και εκδίδεται σε δύο τεύχη ετησίως.

Σκοπός της Επιθεώρησης της ΕΕΑ είναι να καλλιεργήσει έναν γόνιμο προβληματισμό και να συμβάλει στη διαμόρφωση της κουλτούρας της αξιολόγησης και στην προώθηση της αξιολόγησης ως επιστημονικό εργαλείο λήψης αποφάσεων. Η έγκριση δημοσίευσης των άρθρων στο περιοδικό αποφασίζεται από Επιστημονική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από καταξιωμένους επιστήμονες, μέλη της ελληνικής και διεθνούς ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας.

Υπεύθυνη για την έκδοση της Επιθεώρησης της ΕΕΑ είναι η Συντακτική Επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν οι: Δρ. Βίβιαν Γαλατά, Διδάκτωρ Κοινωνικών Επιστημών, Καθηγήτρια ΣΕΠ Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Δρ. Θανάσης Καραλής, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών, Καθ.κ. Γιώργος Μιχαηλίδης, Καθηγητής Περιφερειακής Ανάπτυξης και Προγραμματισμού (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), Καθ.κ. Ιωσήφ Χασσίδ, Καθηγητής Βιομηχανικής Οικονομικής, Δρ. Μανώλης Χρυσάκης, Διευθυντής Ερευνών Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών.

Για αποστολή άρθρων, εργασιών και ανακοινώσεων προς δημοσίευση, παρακαλούμε να απευθύνεστε στη γραμματεία της ΕΕΑ: secretariat@hellenicevaluation.org. Οδηγίες για την υποβολή άρθρων βρίσκονται σε αυτό το σύνδεσμο: http://www.hellenicevaluation.org/pdf/odigies_ipovolh_arthron.pdf

Οι απόψεις των συγγραφέων δεν αντανακλούν τις απόψεις του ΔΣ της ΕΕΑ ή της επιστημονικής και συντακτικής επιτροπής του περιοδικού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ	3
ΆΡΘΡΟ	
Αξιολόγηση της συμμόρφωση ενός προτεινόμενου επενδυτικού σχεδίου με τη σχετική ενωσιακή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Τ.Α.Α) <i>Ι. Παναγόπουλος, Α. Καραγιάννης, Ε. Καρούκη</i>	5
ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	17
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ	
Καθ. Ελένη Ξανθάκη, Πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης για τη Νομοθεσία	18
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	
Δρ. Αλέξανδρος Καΐλης, Η Παραγωγή των Νομοθετικών Προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Μέσα και Διαδικασίες	22
ΝΕΑ	26
ENGLISH-LANGUAGE ABSTRACTS	28

© κειμένων: Ελληνική Εταιρεία Αξιολόγησης / οι συγγραφείς. Με εξαίρεση τη χρήση αποσπασμάτων υπό την προϋπόθεση της ρητής αναφοράς της πηγής, δεν επιτρέπεται η αναδημοσίευση/αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος του περιοδικού χωρίς τη γραπτή άδεια της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης / των συγγραφέων.

Σημείωμα από τη σύνταξη

Δήμητρα Ιωάννου

Υπεύθυνη έκδοσης

Με το παρόν 11^ο τεύχος, η *Επιθεώρηση της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης* κλείνει πέντε χρόνια από την έκδοση του πρώτου της τεύχους τον Δεκέμβριο του 2017. Στο διάστημα αυτής της πενταετίας αντιμετωπίσαμε γεγονότα και καταστάσεις που σημάδεψαν την ανθρωπότητα, και των οποίων οι συνέπειες θα έχουν αναμφισβήτητα σημαντικό αντίκτυπο στη ζωή των ανθρώπων και των κοινωνιών.

Στο πλαίσιο αυτών των θεμελιωδών μετασχηματισμών, η αξιολόγηση εξελίσσεται και προσαρμόζεται, προσφέροντας την επιστημονική βάση και τα κατάλληλα μεθοδολογικά εργαλεία για την εξέταση όλων των κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανθεκτικότητας, και της ενσωμάτωσής τους στη διακυβέρνηση. Ο απώτερος σκοπός αυτής της εξέλιξης και προσαρμογής της αξιολόγησης στα νέα δεδομένα, δεν είναι άλλος από την ενίσχυση των συστημάτων λήψης αποφάσεων πολιτικής και την ανάπτυξη πολιτικών και ρυθμιστικών πλαισίων, τα οποία θα ενσωματώνουν σε αυτό το έντονα μετασχηματιστικό πλαίσιο, προορατικές και βιώσιμες προσεγγίσεις.

Το περιεχόμενο του παρόντος τεύχους εντάσσεται πλήρως στον παραπάνω προβληματισμό. Στις πρώτες σελίδες του περιλαμβάνει ένα άρθρο το οποίο παρουσιάζει ένα παράδειγμα αξιολόγησης της περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας επενδυτικών σχεδίων που εντάσσονται στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ταυτόχρονα εξηγεί το κανονιστικό πλαίσιο για περιβαλλοντικά βιώσιμες επενδύσεις, και τα κριτήρια συμμόρφωσής τους με την ενωσιακή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία, μέσω των οποίων επιδιώκεται η διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ακολουθεί η παρουσίαση των βραβείων καλών πρακτικών, τα οποία απονεμήθηκαν στο πλαίσιο των «4^{ων} Διακρίσεων της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης» κατά τη διάρκεια του 5^{ου} ετήσιου συνεδρίου της ΕΕΑ, τον Νοέμβριο 2022.

Δημοσιεύεται επίσης συνέντευξη της Καθηγήτριας Νομικής στο UCL κας Ελένης Ξανθάκη για την *Επιθεώρηση της ΕΕΑ*, με θέμα την αξιολόγηση της νομοθεσίας. Η συνέντευξη επικεντρώνεται τόσο σε διαπιστώσεις σχετικά με ζητήματα ανάγκης βελτίωσης της νομοθεσίας, αλλά και στη σημασία της ανάλυσης συνεπειών ρύθμισης, ως εργαλείο αξιολόγησης της νομοθεσίας σε όλη τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας. Γίνεται επίσης αναφορά στην αξιολόγηση αποτελεσμάτων εφαρμογής ρυθμίσεων, μέσω της οποίας διασφαλίζεται η εξαγωγή συμπερασμάτων για την ολοκληρωτική ή μερική επίτευξη των ρυθμιστικών στόχων της νομοθέτησης.

Στην ενότητα *Βιβλιοπαρουσίαση* αυτού του τεύχους, παρουσιάζεται το τελευταίο βιβλίο του Δρ. Αλέξανδρου Καΐλη «Η Παραγωγή των Νομοθετικών Προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Μέσα και Διαδικασίες», το οποίο πραγματεύεται το σύστημα διεργασιών για την εκπόνηση και την υιοθέτηση προτάσεων νομοθετικών πράξεων της Ε.Ε., θεμέλιο του ρυθμιστικού κύκλου στον οποίο στηρίζεται το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Τέλος, στα *Νέα* του τρέχοντος τεύχους, γίνεται αναφορά στο 5^ο ετήσιο συνέδριο της ΕΕΑ, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2022 με θέμα «ESG και αξιολόγηση για την βιώσιμη ανάπτυξη». Παρουσιάζεται επίσης μια νέα πρωτοβουλία της ΕΕΑ, η οποία εντάσσει από αυτόν τον

Σημείωμα από τη σύνταξη

μήνα στην ιστοσελίδα της την ενότητα «podcasts», μέσω της οποίας επιχειρείται ο εμπλουτισμός και η ενίσχυση του δημοσίου διαλόγου για την αξιολόγηση.

Ευχαριστούμε θερμά τις/τους συγγραφείς των άρθρων του περιοδικού και τις συντάκτριες / τους συντάκτες του λοιπού περιεχομένου των έντεκα τευχών της πρώτης πενταετίας της «Επιθεώρησης της ΕΕΑ», και δεσμευόμαστε για τη συνέχιση της έκδοσης και τη διαρκή προσπάθεια βελτίωσής της.

Αθήνα, Δεκέμβριος 2022

Αξιολόγηση της συμμόρφωσης ενός προτεινόμενου επενδυτικού σχεδίου με τη σχετική ενωσιακή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Τ.Α.Α)

Ι. Παναγόπουλος, ΣΥΒΙΛΛΑ ΕΠΕ, *Χημικός Μηχανικός ΑΠΘ, MSc MIST, University of Missouri*

Α. Καραγιάννης, ΣΥΒΙΛΛΑ ΕΠΕ, *Χημικός Μηχανικός ΕΜΠ*

Ε. Καρούκη, RMS, *Μαθηματικός Πανεπιστημίου Πατρών, MSc Finance-Systems Analysis, LSE*

Περίληψη

Το άρθρο πραγματεύεται το θέμα της αξιολόγησης της περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας ενός επενδυτικού σχεδίου στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον Άξονα Προτεραιότητας «Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της Ανθεκτικότητας κυρίων κλάδων οικονομίας», στη Δράση Οικονομικός Μετασχηματισμός του Αγροτικού Τομέα και στην Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υποβολή αιτήσεων ενίσχυσης στο Υποέργο Πράσινο Αγροτουρισμός, και σχετίζεται με την Έκθεση συμβούλου από την οποία προκύπτει σαφώς και αιτιολογημένα η συμμόρφωση του επενδυτικού σχεδίου με τη σχετική ενωσιακή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία για την προτεινόμενη υποθετική επένδυση.

Λέξεις-κλειδιά: EU Taxonomy, Περιβαλλοντικά βιώσιμες επενδύσεις, Do No Significant Harm Principle (DNSH), αξιολόγηση περιβαλλοντικών πολιτικών, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, κυκλική οικονομία.

1. Εισαγωγή

1.1 Αντικείμενο – Στόχος της έκθεσης

Το παρόν άρθρο αφορά σε ένα έργο παροχής υπηρεσιών συμβουλευτικής για την περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα και βασίζεται στην παρουσίαση των ευρημάτων της αντίστοιχης έκθεσης του συμβούλου, από την οποία προκύπτει σαφώς και αιτιολογημένα η συμμόρφωση του υπό αξιολόγηση προτεινόμενου επενδυτικού σχεδίου (αναφορικά με νέες τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες στη Νάξο), με την ισχύουσα σχετική ενωσιακή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία (2,3,4) αναφορικά με τις νέες περιβαλλοντικά βιώσιμες επενδύσεις και τις κοινωνικές απαιτήσεις των σχετικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Το εν λόγω έργο, εντάσσεται στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον Άξονα Προτεραιότητας «Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της Ανθεκτικότητας κυρίων κλάδων οικονομίας», στη Δράση Οικονομικός Μετασχηματισμός του Αγροτικού Τομέα και στην Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υποβολή αιτήσεων ενίσχυσης στο Υποέργο Πράσινο Αγροτουρισμός.

Αντικειμενικός στόχος του παρόντος άρθρου είναι η παρουσίαση της τεκμηρίωσης των συμπερασμάτων της σχετικής έκθεσης αναφορικά με τη συμμόρφωση του προτεινόμενου

επενδυτικού σχεδίου με την ισχύουσα ενωσιακή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία στον τομέα και συγκεκριμένα με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (DNSH) (10, 14) και γενικότερα με τις αρχές των ESG (1), της βιώσιμης ανάπτυξης (5) και τις κοινωνικές απαιτήσεις των σχετικών δημοσίων διαγωνισμών (9, 11).

2. Γενικά Εισαγωγικά Στοιχεία

2.1 Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»

Το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» (6,7,8), φιλοδοξεί να οδηγήσει τη χώρα -οικονομία, κοινωνία και θεσμούς - σε μια νέα εποχή. Να πυροδοτήσει μια θεμελιώδη αλλαγή οικονομικού υποδείγματος προς ένα πιο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο παραγωγικό μοντέλο, με πιο αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα ποιοτικό και αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, προσβάσιμο σε όλους.

Στο επίπεδο των οικονομικών αποτελεσμάτων το σχέδιο προβλέπει τη δημιουργία, αποκλειστικά και μόνο από τις δικές του δράσεις, 180.000-200.000 νέων καλών μόνιμων θέσεων εργασίας μέχρι το 2026 και μια μόνιμη αύξηση στο ύψος του πραγματικού ΑΕΠ κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες. Η αύξηση είναι μόνιμη καθώς προέρχεται κυρίως από την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων και την πραγματοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα της χώρας και δημιουργούν νέα παραγωγή, θέσεις εργασίας και εξαγωγές μετά την ολοκλήρωσή τους. Μετά τη λήξη της διάρκειας του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τα κέρδη αυτά δεν θα μειωθούν, αλλά αντίθετα θα συνεχίσουν να αυξάνονται, μέσω της βελτίωσης του ανθρώπινου κεφαλαίου, της ευεργετικής για τις επενδύσεις και την παραγωγικότητα επίδρασης της ψηφιοποίησης και της βελτίωσης της δημόσιας διοίκησης.

Το σχέδιο «Ελλάδα 2.0» είναι πλήρως εναρμονισμένο με τους στόχους της ΕΕ για ταχύτερη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας προς ένα πράσινο και ψηφιακό μοντέλο ανάπτυξης, υπερακοντίζοντας τους στόχους που θέτει ο κανονισμός του Ταμείου και επιτυγχάνοντας μερίδια ύψους 38% και 22% στις αντίστοιχες δράσεις.

Το σχέδιο «Ελλάδα 2.0» αποτελείται από τέσσερις πυλώνες: (1) Πράσινο, (2) Ψηφιακό, (3) Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή (υγεία, παιδεία, κοινωνική προστασία), (4) Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικό και θεσμικό μετασχηματισμό. Για την υλοποίησή του η Ελλάδα ζητά το σύνολο των πόρων που μπορεί να λάβει χώρα στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, δηλαδή 17,8 δισ. ευρώ επιδοτήσεις και 12,7 δισ ευρώ δάνεια.

Με οικονομικούς όρους, ο πρωταρχικός στόχος του Σχεδίου είναι να καλύψει το μεγάλο κενό σε επενδύσεις, εθνικό προϊόν και απασχόληση, κενό ενδημικό των επιδόσεων της ελληνικής οικονομίας κατά την τελευταία δεκαετία που επιδεινώθηκε λόγω της πανδημίας της COVID-19. Σε αυτό το πλαίσιο, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποσκοπεί στο να κινητοποιήσει σημαντικές δυνάμεις από τον ιδιωτικό τομέα, ενισχύοντας ιδιωτικές επενδύσεις και χρησιμοποιώντας Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα και Εταιρειών Παροχής Ενεργειακών Υπηρεσιών για την πραγματοποίηση δημοσίων επενδύσεων, ώστε να συγκεντρώσει σημαντικότερα επιπρόσθετα ιδιωτικά κεφάλαια. Με χρήση των μέσων αυτών και αξιοποιώντας τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων το σχέδιο «Ελλάδα 2.0» επιδιώκει να κινητοποιήσει συνολικούς επενδυτικούς πόρους ύψους 57 δισ. ευρώ.

Σε ό,τι αφορά στην παροχή δημόσιων αγαθών και τις πρωτοβουλίες κοινωνικών παρεμβάσεων - περιλαμβανομένων σημαντικών τομέων όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάρτιση, η δικαιοσύνη και το δίκτυο κοινωνικής προστασίας - το Σχέδιο προβλέπει σημαντικές επενδύσεις και

μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της πρόσβασης σε αυτές τις υπηρεσίες.

2.2 Ο Κανονισμός ΕΕ/2020/852 (EU Taxonomy) και οι Περιβαλλοντικά Βιώσιμες Επενδύσεις

Με βάση τον πρόσφατο κανονισμό ΕΕ/2020/852 (EU Taxonomy) (13) της 18ης Ιουνίου 2020 σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για τη διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων και την εγκαθίδρυση μιας εσωτερικής αγοράς η οποία ευνοεί τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης έχοντας ως βάση, μεταξύ άλλων, την ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος θεσπίζονται τα κριτήρια που προσδιορίζουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων.

Σκοπός της απαίτησης ελέγχου βιωσιμότητας που προβλέπεται στον κανονισμό InvestEU (12) είναι η ενθάρρυνση και η επιβράβευση έργων που έχουν θετικές κλιματικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις, με τη μείωση ταυτόχρονα των αρνητικών επιπτώσεών τους. Ο έλεγχος βιωσιμότητας επιτρέπει: i) τον προσδιορισμό των επιπτώσεων ενός έργου· ii) τη θέσπιση μέτρων μετριασμού για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων αυτών· και iii) όπου είναι εφικτό, την αναγνώριση ευκαιριών για τη βελτίωση των επιδόσεων βιωσιμότητας του έργου.

Η ταξινόμηση της ΕΕ (13) παρέχει τη δυνατότητα ταξινόμησης των οικονομικών δραστηριοτήτων ως περιβαλλοντικά βιώσιμων (δηλαδή συμβάλλουν ουσιαστικά την επίτευξη τουλάχιστον ενός από τους έξι παρακάτω περιβαλλοντικούς στόχους, όπως ορίζονται στον κανονισμό για την ταξινόμηση, δεν βλάπτουν σοβαρά οποιονδήποτε από τους άλλους πέντε στόχους για το περιβάλλον και συνάδουν με τις ελάχιστες κοινωνικές διασφαλίσεις). Συνοπτικά μια οικονομική δραστηριότητα χαρακτηρίζεται περιβαλλοντικά βιώσιμη όταν:

- συμβάλλει στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους παρακάτω έξι περιβαλλοντικούς στόχους:
  1. μετριασμού της κλιματικής αλλαγής (climate mitigation),
  2. προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (climate adaptation),
  3. βιώσιμης χρήσης και προστασίας των υδάτινων και των θαλάσσιων πόρων (sustainable use and protection),
  4. μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία (transition to circular economy),
  5. πρόληψης και ελέγχου της ρύπανσης (pollution prevention and control),
  6. προστασίας και αποκατάστασης της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων (protection of biodiversity and ecosystems).
- Δεν επιβαρύνει σημαντικά κανέναν από τους παραπάνω έξι περιβαλλοντικούς στόχους.

Ο έλεγχος βιωσιμότητας (14, 15, 16, 17) μπορεί να λαμβάνει υπόψη αυτή την ταξινόμηση και να παρέχει, στη συνέχεια, διεξοδικότερο (αναλυτικό) προσδιορισμό των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων. Για τον λόγο αυτόν, τα τεχνικά κριτήρια ελέγχου της ταξινόμησης της ΕΕ θα χρησιμοποιούνται δεόντως, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης (10, 14), μετά την έναρξη ισχύος, κατά περίπτωση και στο μέτρο του δυνατού, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ελέγχου και ελέγχου βιωσιμότητας.

Επιπλέον, είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι το ταμείο InvestEU (12) καλύπτει ευρύτερο φάσμα επιλέξιμων επενδύσεων από τις οικονομικές δραστηριότητες που καλύπτει η ταξινόμηση της ΕΕ. Το ταμείο InvestEU αποσκοπεί επίσης στην υιοθέτηση ισορροπημένης προσέγγισης για τις διάφορες προτεραιότητες πολιτικής της ΕΕ, ορισμένες από τις οποίες ενδέχεται να μην έχουν ισχυρές

δυνατότητες βιωσιμότητας, ενώ η ταξινόμια της ΕΕ είναι ένα σύστημα ταξινόμησης που έχει δημιουργηθεί για τον προσδιορισμό δραστηριοτήτων που συμβάλλουν ουσιαστικά καταρχάς στην επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων.

Στην πράξη, θα πρέπει να ακολουθούνται τα ακόλουθα στάδια:

1. Βάσει του ελέγχου στο πλαίσιο του InvestEU, ο εταίρος υλοποίησης διαπιστώνει αν απαιτείται έλεγχος βιωσιμότητας για κάποια κριτήρια/διάσταση.
2. Ελέγχεται αν η δραστηριότητα καλύπτεται από την ταξινόμια της ΕΕ.
3. Ελέγχεται αν υπάρχουν κριτήρια «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» για τη δραστηριότητα (οι έξι παραπάνω περιβαλλοντικοί στόχοι).
4. Χρήση των κριτηρίων «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης», με τη μέγιστη δυνατή επιμέλεια, για την πρόταση πρόσθετων μέτρων μετριασμού, εάν χρειάζονται.

Όλες οι χρηματοδοτικές και επενδυτικές πράξεις στο πλαίσιο του InvestEU, τόσο για άμεση όσο και για έμμεση χρηματοδότηση, θα πρέπει να πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις που παρατίθενται κατωτέρω, βάσει των κριτηρίων «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, καθώς και βάσει των ελάχιστων κοινωνικών διασφαλίσεων, με σαφή στόχο να μην αλλοιωθούν τα συνολικά κριτήρια επιλεξιμότητας στο πλαίσιο του InvestEU, όπως ορίζονται στον κανονισμό InvestEU και στις επενδυτικές κατευθυντήριες γραμμές (12).

Επιπρόσθετα απαιτείται συμμόρφωση με τις ελάχιστες κοινωνικές διασφαλίσεις που καθορίζονται στο άρθρο 18 του κανονισμού για την ταξινόμηση. Οι εν λόγω ελάχιστες διασφαλίσεις δεν επηρεάζουν την εφαρμογή αυστηρότερων απαιτήσεων —κατά περίπτωση— που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία και την κοινωνική βιωσιμότητα και προβλέπονται στο δίκαιο της Ένωσης.

Ειδικότερα, οι εταίροι υλοποίησης/χρηματοοικονομικοί διαμεσολαβητές θα πρέπει να ζητούν από τον φορέα υλοποίησης του έργου/τελικό αποδέκτη, επιβεβαίωση σχετικά με τις πράξεις του ως προς τα εξής:

- α. Ο φορέας υλοποίησης του έργου/τελικός αποδέκτης έχει θέσει σε εφαρμογή αποτελεσματικά μέτρα, ανάλογα με τη φύση και την κλίμακα της πράξης και τους δυνητικούς περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς κινδύνους και τις αντίστοιχες επιπτώσεις της, προκειμένου να διασφαλίσει:
  - τον σεβασμό των κοινωνικών δικαιωμάτων, δηλαδή την αποφυγή παραβιάσεων των κοινωνικών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στη νομοθεσία της ΕΕ, και την αντιμετώπιση τυχόν κινδύνων και δυσμενών επιπτώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα που συνεπάγεται η πράξη του·
  - την ουσιαστική συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders), συμπεριλαμβανομένου κατάλληλου μηχανισμού για την καταχώριση και την εξέταση καταγγελιών, ανάλογα με την περίπτωση και όπως απαιτείται από τη σχετική νομοθεσία.
- β. Οι εργαζόμενοι στο έργο:
  - δεν υποβάλλονται σε αναγκαστική εργασία ή δουλεία λόγω χρεών ούτε σε παιδική εργασία·
  - απολαύουν ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών (ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών για εργασία ίσης αξίας)·
  - δεν υφίστανται διακρίσεις λόγω φυλής, χρώματος, φύλου, θρησκείας, πολιτικών πεποιθήσεων, εθνικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης·
  - έχουν την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι (ελευθερία σύστασης και συμμετοχής σε συνδικαλιστική οργάνωση) και το δικαίωμα οργάνωσης (δικαίωμα οργάνωσης απεργιών)· και

- έχουν το δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης.

2.3 Περιορισμοί στη χορήγηση των δανείων ΤΑΑ

Σύμφωνα με το Άρθρο 6 Όροι και Προϋποθέσεις της διαδικασίας χορήγησης των δανείων σε επιχειρήσεις της Υ.Α. 159337 ΕΞ 2021 «Τροποποίηση της υπό στοιχεία 120536 ΕΞ 2021/ 30.9.2021 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών» στο εδάφιο 9 αναφέρεται

9. Προκειμένου να διασφαλιστεί πως η χορήγηση των Δανείων ΤΑΑ συμμορφώνεται με την τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» [Do no Significant Harm Technical Guidance (2021/C58/01)], το πιστωτικό ίδρυμα, ο ευρωπαϊκός χρηματοπιστωτικός θεσμός και οποιοδήποτε άλλο ελεγκτικό όργανο, σύμφωνα και με την επιφύλαξη των προβλεπόμενων στην οικεία σύμβαση οφείλει:

I. Να εφαρμόζει τα οριζόμενα στο έγγραφο τεχνικής καθοδήγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τον έλεγχο βιωσιμότητας για το ταμείο InvestEU.

II. Να αποκλείει ως εξ ορισμού μη επιλέξιμες τις ακόλουθες δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία:
(α) Δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία που σχετίζονται με τα ορυκτά καύσιμα (β) Δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής της ΕΕ (ΣΕΔΕ). (γ) Δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία που σχετίζονται με χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων, αποτεφρωτήρες και μονάδες μηχανικής βιολογικής επεξεργασίας. (δ) Δραστηριότητες και περιουσιακά στοιχεία όπου η μακροπρόθεσμη διάθεση αποβλήτων μπορεί να βλάψει το περιβάλλον.

3. Συνοπτική Περιγραφή της Προτεινόμενης Επένδυσης

3.1 Προτεινόμενη Επένδυση - Συνοπτικά

Η προτεινόμενη επένδυση (προϋπολογισμού μικρότερου των δέκα εκατομμυρίων ευρώ -ως εκ τούτου ΔΕΝ απαιτείται ενδελεχής μελέτη sustainability proofing) «Κατασκευή Τουριστικών Κατοικιών» στην Νάξο αφορά σε υπό ανέγερση κατοικίες. Οι κύριοι χώροι διατάσσονται νοτιοανατολικά και έχουν μεγάλα ανοίγματα, ενώ οι χώροι προς το βορρά έχουν ανοίγματα περιορισμένα σε αριθμό και μέγεθος. Τα υλικά που θα επιλεγούν στους εσωτερικούς χώρους, θα έχουν μεγάλη θερμοχωρητικότητα με στόχο την αποθήκευση θερμότητας και την ετεροχρονισμένη απόδοση αυτής στο χώρο, διασφαλίζοντας συνθήκες θερμικής άνεσης. Το πλαίσιο της επένδυσης έχει σχεδιαστεί και μελετηθεί με κύριο γνώμονα την κοινοτική Οδηγία 2012/27/ΕΕ που αφορά στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη των πιο μακροπρόθεσμων στόχων της Οδηγίας, για κτίρια σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας (nZEB).

Ως εκ τούτου, έχουν επιλεγεί τα παρακάτω υλικά και εγκαταστάσεις που κατατάσσουν τα κτίρια στην ανώτερη Ενεργειακή Κλάση A+, σύμφωνα με τον Εθνικό Κανονισμό Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων:

3.2 Προτεινόμενη Υποθετική Επένδυση - Λεπτομέρειες

3.2.1 Μονώσεις

- Έχει προβλεφθεί εξωτερική θερμοπρόσοψη πάχους 10cm σε όλους τους εξωτερικούς τοίχους.
- Θα τοποθετηθούν ξύλινα κουφώματα με συντελεστή θερμοπερατότητας πλαισίου

$U_f=2.2W/m^2K$ και διπλούς υαλοπίνακες με συντελεστή θερμοπερατότητας $U_g=1.5W/m^2K$.

3.2.2 Παραγωγή Ζεστού Νερού Χρήσης

Η παραγωγή του ζεστού νερού χρήσης γίνεται ως επί το πλείστον με την αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας.

Πιο συγκεκριμένα τοποθετούνται για κάθε κατοικία τρεις (3) ηλιακοί συλλέκτες, επιφάνειας 2m² έκαστος, οι οποίοι έχουν την ικανότητα παραγωγής πάνω από το 95% της ετήσιας απαιτούμενης ποσότητας ζεστού νερού χρήσης κάθε κατοικίας και πάνω από το 60% της αντίστοιχης ποσότητας για κάθε ξενώνα.

Το ζεστό νερό κάθε κατοικίας αποθηκεύεται σε ένα μονωμένο θερμοδοχείο (μπόιλερ) όγκου 300lit έκαστο.

3.2.3 Θέρμανση - κλιματισμός

Για τη θέρμανση και ψύξη των χώρων προβλέπεται η εγκατάσταση, σε κάθε κατοικία, μιας κεντρικής αερόψυκτης αντλίας θερμότητας VRV 6HP, ενδεικτικού τύπου mmm με βαθμούς απόδοσης SEER=6.8 και SCOP=4.4.

3.2.4 Φωτοβολταϊκά

Κάθε κατοικία θα έχει από μία φωτοβολταϊκή εγκατάσταση 2.8KWp αποτελούμενη από 8 πάνελα 350Wp έκαστο και βαθμού απόδοσης 20% διασυνδεδεμένα στο τοπικό δίκτυο χαμηλής τάσης.

3.2.5 Εξοικονόμηση Νερού και Βιολογικός Καθαρισμός

Έχει ληφθεί υπόψη επιπλέον η ανάγκη για εξοικονόμηση υδάτων, με την κατασκευή δεξαμενών συλλογής του βρόχινου νερού. Έχει επιλεγεί η τοποθέτηση compact μονάδων βιολογικού καθαρισμού (μηδενικής κατανάλωσης ρεύματος) οι απορροές των οποίων δύνανται να χρησιμοποιηθούν για άρδευση.

3.2.6 Εγκατάσταση Φορτιστών Ηλεκτρικών Οχημάτων

Τέλος στους χώρους στάθμευσης προβλέπεται η εγκατάσταση φορτιστών ηλεκτρικών οχημάτων σύμφωνα με τον Νόμο 4710/2020 περί προώθησης της Ηλεκτροκίνησης.

3.2.7 Φύτευση

Η φύτευση θα γίνει λαμβάνοντας υπόψη την κλίση και τις χωροταξικές ιδιαιτερότητες του εδάφους. Με τον τρόπο αυτό θα αποφύγουμε την απορροή του βρόχινου νερού και τη διάβρωση και θα επωφεληθούμε τη μέγιστη απορρόφηση νερού από το έδαφος.

Για την φύτευση θα επιλεγθούν αζωτοδεσμευτικά δένδρα και θάμνους με αντοχή στις ξηροθερμικές συνθήκες (π.χ. κυανόφυλλη ακακία και δενδρώδης μηδική) Τα φυτά αυτά, εκτός από εμπλουτισμό του εδάφους προσφέρουν και ανεμοπροστασία για τις υπόλοιπες καλλιέργειες ενώ αποτελούν καταφύγιο για πουλιά και ωφέλιμα έντομα καθώς και τροφή για τις μέλισσες

3.2.8 Αυτόματο Πότισμα

Η τοποθέτηση ενός συστήματος αυτόματου ποτίσματος θα εξοικονομεί πολλά κυβικά νερό.

4. Συνοπτική Τεκμηρίωση της συμμόρφωσης του επενδυτικού σχεδίου με τη σχετική ενωσιακή και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία για την προτεινόμενη υποθετική επένδυση σε νέες τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες.

4.1 Κάλυψη του Κριτηρίου 3 Πράσινη Μετάβαση

Το ΚΡΙΤΗΡΙΟ 3: Πράσινη μετάβαση καλύπτεται από τις ακόλουθες δαπάνες:

α) Επενδύσεις σε κτιριακές εγκαταστάσεις για την επίτευξη υψηλότερου συντελεστή ενεργειακής απόδοσης

Οι υπό ανέγερση κατοικίες έχουν σχεδιαστεί και μελετηθεί με κύριο γνώμονα την κοινοτική Οδηγία 2012/27/ΕΕ που αφορά στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη των πιο μακροπρόθεσμων στόχων της Οδηγίας, για κτίρια σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας (nZEB). Ως εκ τούτου, έχουν επιλεγεί τα παρακάτω υλικά και εγκαταστάσεις που κατατάσσουν τα κτίρια στην ανώτερη Ενεργειακή Κλάση A+, σύμφωνα με τον Εθνικό Κανονισμό Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων

β) Επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό με μειωμένη κατανάλωση ενέργειας.

γ) Προμήθεια οχημάτων του ανώτερου, διαθέσιμου προτύπου μέτρησης εκπομπών ρύπων, όπως ισχύει για κάθε κατηγορία οχημάτων.

δ) Επενδύσεις σε ΑΠΕ (Φωτοβολταϊκά)

ε) Επενδύσεις σε υποδομές που συμβάλλουν στην εξοικονόμηση ύδατος.

στ) Επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό που συμβάλλει στην εξοικονόμηση ύδατος.

2 compact μονάδες βιολογικού καθαρισμού. Σημειώνεται ότι κατά τον σχεδιασμό των κτιρίων έχει ληφθεί υπόψη επιπλέον η ανάγκη για εξοικονόμηση υδάτων. Ως εκ τούτου έχει επιλεγεί η τοποθέτηση compact μονάδων βιολογικού καθαρισμού (μηδενικής κατανάλωσης ρεύματος) το απόνερο των οποίων είναι κατάλληλο για άρδευση.

4.2 Συμμόρφωση με την Αρχή “Do No Significant Harm” (DNSH)

4.2.1 Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής (climate mitigation)

Η έννοια της «σημαντικής βλάβης» για τον υπό ανάλυση περιβαλλοντικό στόχο, ορίζεται ως εξής: **Μια δραστηριότητα θεωρείται ότι βλάπτει σημαντικά τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, εάν οδηγεί σε σημαντικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (GHG).**

Αξιολογώντας την επενδυτική πρόταση σχετικά σημεία σχετικά με τον παραπάνω περιβαλλοντικό στόχο είναι:

- Η προτεινόμενη επένδυση είναι απολύτως συμβατή με την Πράσινη Συμφωνία και την Βιώσιμη Ανάπτυξη, το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, και τον πρόσφατο Κλιματικό Νόμο. Επίσης στην πρόταση αυτή στα πλαίσια υιοθέτησης του στρατηγικού πλαισίου προς κτίρια σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας (nZEB) ενυπάρχουν επιπρόσθετες και καινοτόμες δράσεις μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος όπως
  - Μονώσεις, Έχει προβλεφθεί εξωτερική θερμοπρόσοψη πάχους 10cm σε όλους τους εξωτερικούς τοίχους. -Θα τοποθετηθούν ξύλινα κουφώματα με συντελεστή θερμοπερατότητας πλαισίου $U_f=2.2W/m^2K$ και διπλούς υαλοπίνακες με συντελεστή

θερμοπερατότητας $U_g=1.5W/m^2K$.

- Παραγωγή Ζεστού Νερού Χρήσης. Η παραγωγή του ζεστού νερού χρήσης γίνεται ως επί το πλείστον με την αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας.
- Θέρμανση – κλιματισμός. Για τη θέρμανση και ψύξη των χώρων προβλέπεται η εγκατάσταση, σε κάθε κατοικία, μιας κεντρικής αερόψυκτης αντλίας θερμότητας .
- Φωτοβολταϊκά. Κάθε κατοικία θα έχει από μία φωτοβολταϊκή εγκατάσταση διασυνδεδεμένη στο τοπικό δίκτυο χαμηλής τάσης.
- Πρόκειται για σχετικά μικρής κλίμακας έργο με ελάχιστες ενεργειακές απαιτήσεις που συνεπάγεται μη ύπαρξη σημαντικής βλάβης εφόσον ΔΕΝ οδηγεί σε σημαντικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου (GHG).

4.2.2 Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (climate adaptation)

Η έννοια της «σημαντικής βλάβης» για τον υπό ανάλυση περιβαλλοντικό στόχο, ορίζεται ως εξής: **Μια δραστηριότητα θεωρείται ότι βλάπτει σημαντικά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή εάν οδηγεί σε αυξημένη αρνητική επίδραση στο τρέχον και το αναμενόμενο μελλοντικό κλίμα, στην ίδια την δραστηριότητα ή στους ανθρώπους, τη φύση ή τα περιουσιακά στοιχεία.**

Αξιολογώντας την επενδυτική πρόταση σχετικά σημεία σχετικά με τον παραπάνω περιβαλλοντικό στόχο είναι:

- Η προτεινόμενη είναι απολύτως συμβατή με το εθνικό Σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα, και τον Πρόσφατο κλιματικό νόμο.
- Πρόκειται για έργο με ελάχιστες ενεργειακές απαιτήσεις που συνεπάγεται μη ύπαρξη σημαντικής βλάβης εφόσον δεν βλάπτει σημαντικά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και ΔΕΝ οδηγεί σε αυξημένη αρνητική επίδραση στο τρέχον και το αναμενόμενο μελλοντικό κλίμα, στην ίδια την δραστηριότητα ή στους ανθρώπους, τη φύση ή τα περιουσιακά στοιχεία.

4.2.3. Βιώσιμη χρήση και προστασίας των υδάτινων και των θαλάσσιων πόρων (sustainable use and protection)

Η έννοια της «σημαντικής βλάβης» για τον υπό ανάλυση περιβαλλοντικό στόχο, ορίζεται ως εξής: **Μια δραστηριότητα θεωρείται ότι βλάπτει σημαντικά τη βιώσιμη χρήση και προστασία του νερού και των θαλάσσιων πόρων εάν είναι επιζήμια για την καλή κατάσταση ή το καλό οικολογικό δυναμικό των υδάτινων όγκων, συμπεριλαμβανομένων των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, ή την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων.**

Αξιολογώντας την επενδυτική πρόταση σχετικά σημεία σχετικά με τον παραπάνω περιβαλλοντικό στόχο είναι:

- Πρόκειται για σχετικά μικρής κλίμακας έργο ως προς το υδατικό αποτύπωμά του. Κατά τον σχεδιασμό των κτιρίων έχει ληφθεί υπόψη επιπλέον η ανάγκη για εξοικονόμηση υδάτων με την κατασκευή δεξαμενών συλλογής του βρόχινου νερού και έχει επιλεγεί η τοποθέτηση compact μονάδων βιολογικού καθαρισμού (μηδενικής κατανάλωσης ρεύματος) οι απορροές των οποίων είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για άρδευση (ανακύκλωση), και επιπρόσθετα η τοποθέτηση ενός συστήματος αυτόματου ποτίσματος θα εξοικονομεί πολλά κυβικά νερό. Επίσης ελήφθη υπόψη η ανάγκη επαναχρησιμοποίησης των εκροών από την επεξεργασία με άρδευση, δεν περιλαμβάνει εκροές στο θαλάσσιο περιβάλλον, στα υπόγεια ή στα επιφανειακά ύδατα.
- Παράλληλα η φύτευση θα γίνει λαμβάνοντας υπόψη την κλίση και τις χωροταξικές ιδιαιτερότητες του εδάφους. Με τον τρόπο αυτό θα αποφύγουμε την απορροή του βρόχινου

νερού και τη διάβρωση και θα επωφεληθούμε τη μέγιστη απορρόφηση νερού από το έδαφος.

4.2.4. Ο Μετάβαση σε μια Κυκλική Οικονομία (transition to circular economy)

Η έννοια της «σημαντικής βλάβης» για τον υπό ανάλυση περιβαλλοντικό στόχο, ορίζεται ως εξής: **Μια δραστηριότητα θεωρείται ότι βλάπτει σημαντικά την κυκλική οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης δημιουργίας απορριμμάτων και της ανακύκλωσης, εάν οδηγεί σε σημαντική αναποτελεσματικότητα στη χρήση των υλικών ή στην άμεση ή έμμεση χρήση των φυσικών πόρων ή εάν αυξάνει σημαντικά την παραγωγή, αποτέφρωση ή διάθεση αποβλήτων ή εάν η μακροχρόνια διάθεση των αποβλήτων μπορεί να προκαλέσει σημαντική και μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική βλάβη.**

Αξιολογώντας την επενδυτική πρόταση σχετικά σημεία σχετικά με τον παραπάνω περιβαλλοντικό στόχο είναι:

- Η προτεινόμενη επένδυση ΔΕΝ οδηγεί σε σημαντική αναποτελεσματικότητα στη χρήση των υλικών ή στην άμεση ή έμμεση χρήση των φυσικών πόρων (ελαχιστοποίηση καυσίμων και ΗΕ).
- Έχει επιλεγεί η τοποθέτηση compact μονάδων βιολογικού καθαρισμού (μηδενικής κατανάλωσης ρεύματος) οι απορροές των οποίων είναι δύνανται να χρησιμοποιηθούν για άρδευση (ανακύκλωση νερού).
- Πρόκειται για σχετικά μικρής κλίμακας έργο ως προς την δημιουργία στερεών αποβλήτων/απορριμμάτων και οπωσδήποτε την μη δημιουργία επικίνδυνων στερεών αποβλήτων. Ως προς τη διαχείριση των κλίμακας στερεών απορριμμάτων θα εφαρμοσθούν σύγχρονες τεχνικές διαχείρισης (χωριστά δοχεία, ανακύκλωση με βάση τα εγκεκριμένα συστήματα, και τέλος συγκομιδή και διάθεση των υπολοίπων από το σχετικό Δήμο κλπ.).

4.2.5 Πρόληψη και Έλεγχος Ρύπανσης (Pollution Prevention and Control)

Η έννοια της «σημαντικής βλάβης» για τον υπό ανάλυση περιβαλλοντικό στόχο, ορίζεται ως εξής: **Μια δραστηριότητα θεωρείται ότι βλάπτει σημαντικά την πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης εάν οδηγεί σε σημαντική αύξηση της δημιουργίας ρύπων στον αέρα, το νερό ή στο έδαφος.**

Αξιολογώντας την επενδυτική πρόταση σχετικά σημεία σχετικά με τον παραπάνω περιβαλλοντικό στόχο είναι:

- Ως προς την αέρια ρύπανση πρόκειται έργο με ελάχιστες ενεργειακές απαιτήσεις που συνεπάγεται και ελαχιστοποίησή (εκτός των θερμοκηπιακών αερίων) των εκπομπών των άλλων συμβατικών ατμοσφαιρικών ρύπων και ως εκ τούτου μη ύπαρξη σημαντικής βλάβης εφόσον ΔΕΝ οδηγεί σε σημαντικές εκπομπές αερίων ρύπων (ελαχιστοποίηση καυσίμων και ΗΕ, άρα και ελαχιστοποίηση παραγόμενων εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων).
- Πρόκειται για σχετικά μικρής κλίμακας έργο ως προς το υδατικό αποτύπωμά του, όπως τεκμηριώνεται στις παραγράφους 4.2.3 και 4.2.4. Άρα δεν τίθεται θέμα αύξησης της δημιουργίας ρύπων στο νερό.
- Πρόκειται για σχετικά μικρής κλίμακας έργο ως προς την δημιουργία στερεών αποβλήτων/απορριμμάτων και οπωσδήποτε την μη δημιουργία επικίνδυνων στερεών αποβλήτων. Φυσικά δεν θα υπάρξει εναπόθεση στερεών αποβλήτων/απορριμμάτων στο έδαφος καθότι θα δημιουργηθεί ειδικός χώρος συλλογής απορριμμάτων. Ως προς τη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων θα εφαρμοσθούν σύγχρονες τεχνικές διαχείρισης (χωριστά δοχεία, ανακύκλωση με βάση τα εγκεκριμένα συστήματα, και τέλος συγκομιδή και

διάθεση των υπολοίπων από το σχετικό Δήμο κλπ.). Ως εκ τούτου η υλοποίηση της επένδυσης αυτής ΔΕΝ οδηγεί σε επιβάρυνση του εδάφους με ρυπογόνες ουσίες.

4.2.6 Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων (protection of biodiversity and ecosystems)

Η έννοια της «σημαντικής βλάβης» για τον υπό ανάλυση περιβαλλοντικό στόχο, ορίζεται ως εξής: Μια δραστηριότητα θεωρείται ότι βλάπτει σημαντικά την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και τα οικοσυστήματα εάν είναι σημαντικά επιζήμια για την καλή κατάσταση και την ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων, ή επιζήμια για την κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών, συμπεριλαμβανομένων αυτών που εμπίπτουν στα ενδιαφέροντα της Ένωσης.

Αξιολογώντας την επενδυτική πρόταση σχετικά σημεία σχετικά με τον παραπάνω περιβαλλοντικό στόχο είναι:

- Με δεδομένο ότι το έργο βρίσκεται εκτός περιοχής ΝΑΤΟΥΡΑ εξάγεται το συμπέρασμα ότι πρόκειται για δραστηριότητα που θεωρείται ότι ΔΕΝ βλάπτει σημαντικά την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και τα οικοσυστήματα, ΔΕΝ είναι επιζήμια για επιδείνωση της καλής κατάστασης και την ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων, ή επιζήμια για την κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών, συμπεριλαμβανομένων αυτών που εμπίπτουν στα ενδιαφέροντα της Ένωσης.
- Παράλληλα θα γίνεται φύτευση με αζωτοδεσμευτικά δένδρα και θάμνους με αντοχή στις ξηροθερμικές συνθήκες (π.χ. κυανόφυλλη ακακία και δενδρώδης μηδική). Τα φυτά αυτά, εκτός από εμπλουτισμό του εδάφους προσφέρουν και ανεμοπροστασία για τις υπόλοιπες καλλιέργειες ενώ αποτελούν καταφύγιο για πουλιά και ωφέλιμα έντομα καθώς και τροφή για τις μέλισσες.

5. Συμπεράσματα

Η εφαρμογή της παρούσης μεθοδολογίας αξιολόγησης προτεινομένων επενδυτικών σχεδίων στο Τ.Α.Α. αποτελεί μια προσέγγιση, η οποία μπορεί να προσδώσει ένα στιβαρό επιχείρημα για τη διατύπωση ρεαλιστικών και εφαρμόσιμων προτάσεων σχεδιασμού, βελτίωσης, αξιολόγησης μιας παρέμβασης, στο πλαίσιο των νέων περιβαλλοντικών και κοινωνικών απαιτήσεων των σχετικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων του κανονισμού InvestEU. Το κύριο πλεονέκτημα της προσέγγισης DNSH είναι ότι στηρίζεται στην απλή λογική, δίνοντας μέσα από μια πολυεπίπεδη τεκμηριωμένη ανάλυση, σαφείς απαντήσεις σχετικά με το αν, πώς και γιατί, λειτουργεί θετικά ή με ουδέτερες επιπτώσεις, ένα πλαίσιο στρατηγικών παρεμβάσεων, ή μια μεμονωμένη δράση στους έξι άξονες/στόχους της αρχής DNSH.

Βιβλιογραφία

1. Επιθεώρηση Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης, Τεύχος 9, Δεκέμβριος 2021 «ESGs και Αξιολόγηση της Βιωσιμότητας των Επιχειρήσεων: Κριτική Διαχρονική Επισκόπηση και Προοπτικές στην Ελλάδα και Διεθνώς», Π.Μπουφούνου, Μ.Δ.Αργυρού.
2. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, «Ενημερωτικό γράφημα - Προϋπολογισμός της ΕΕ 2021-2027 και σχέδιο ανάκαμψης».
3. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, «Σχέδιο Ανάκαμψης για την Ευρώπη».
4. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, «Ενημερωτικό γράφημα - Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας».

5. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ετήσια Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 2021» 2020.
6. European Commission, «NextGeneration EU: European Commission endorses Greece's €30.5 billion recovery and resilience plan» 2021.
7. Ελληνική Δημοκρατία, «Στρατηγικές κατευθύνσεις για το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας» 2020.
8. Ελληνική Δημοκρατία, «Ελλάδα 2.0 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας -Αναλυτική Περιγραφή Δράσεων» 2021.
9. European Commission (2011). Buying Social: A Guide to Taking Account of Social Considerations in Public Procurement.
10. Ευρωπαϊκή Επιτροπή C(2010) 2800. 4-6-2021 . Για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 2020/S52 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τη θέσπιση τεχνικών κριτηρίων ελέγχου για τον προσδιορισμό των προϋποθέσεων υπό τις οποίες μια οικονομική δραστηριότητα θεωρείται ότι συμβάλλει σημαντικά στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής ή στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και για τον προσδιορισμό του κατά πόσον αυτή η οικονομική δραστηριότητα δεν επιβαρύνει σημαντικά οποιονδήποτε από τους άλλους περιβαλλοντικούς στόχους.
11. AGORA energiewende 2021_” Matching-money-with-green-ideas. A guide to 2021-2027 EU budget”, May 2021.
12. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τεχνική καθοδήγηση όσον αφορά τον έλεγχο βιωσιμότητας για το ταμείο InvestEU (2021/C 280/01) 13 Ιουλίου 2021.
13. Κανονισμός (ΕΕ) 2020/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2020 σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για τη διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/2088.
14. Commission Delegated Regulation of 6.4.2022 supplementing Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council with regard to regulatory technical standards specifying the details of the content and presentation of the information in relation to the principle of 'do no significant harm', specifying the content, methodologies and presentation of information in relation to sustainability indicators and adverse sustainability impacts, and the content and presentation of the information in relation to the promotion of environmental or social characteristics and sustainable investment objectives in pre- contractual documents, on websites and in periodic reports.
15. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στον Άξονα Προτεραιότητας «Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της Ανθεκτικότητας κυρίων κλάδων οικονομίας», στη Δράση Οικονομικός Μετασχηματισμός του Αγροτικού Τομέα και στην Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την υποβολή αιτήσεων ενίσχυσης στο Υποέργο Πράσινος Αγροτουρισμός ID:16626 Κωδικός ΟΠΣ ΤΑ: 5164846. 07-04-2022.
16. ΦΕΚ 5885B/ 15 Δεκεμβρίου 2021/ ΚΥΑ Αριθμ. 159335 ΕΞ 2021. Τροποποίηση της υπό στοιχεία 120535 ΕΞ 2021 / 30.9.2021 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών με θέμα: «Κριτήρια αξιολόγησης της επιλεξιμότητας των επενδυτικών σχεδίων που χρηματοδοτούνται με δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας» (Β' 4521)».
17. ΦΕΚ 5886B/ 15 Δεκεμβρίου 2021/ ΚΥΑ Αριθμ. 159337 ΕΞ 2021. Τροποποίηση της υπό στοιχεία 120536 ΕΞ 2021 / 30.9.2021 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Καθορισμός της διαδικασίας διάθεσης κεφαλαίων στα πιστωτικά ιδρύματα, των όρων και προϋποθέσεων της διαδικασίας χορήγησης των δανείων στις επιχειρήσεις, εξειδίκευση των κριτηρίων και του τρόπου ελέγχου της επιλεξιμότητας των επενδύσεων που χρηματοδοτούνται με πόρους του

Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ορισμός της διαδικασίας, των όρων και των κριτηρίων ανάθεσης σε αξιολογητές των επιλεξιμοτήτων των επενδυτικών σχεδίων» (Β' 4522).

18. ΦΕΚ 2613 Β/ 27 Μαΐου 2022/ ΚΥΑ Αριθμ. 72642 ΕΞ 2022 Καθορισμός διαδικασίας και όρων χορήγησης δανείων Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας βάσει του Προσωρινού Πλαισίου της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις για την στήριξη της οικονομίας κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19.

Βράβευση καλών πρακτικών

4^{ες} Διακρίσεις της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης

Τα [ετήσια βραβεία της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης \(ΕΕΑ\) για το 2022](#), απονεμήθηκαν όπως κάθε χρόνο στο πλαίσιο του ετήσιου συνεδρίου της ΕΕΑ, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 10 Νοεμβρίου 2022.

Οι τρεις κατηγορίες των βραβείσεων είναι:

1η Κατηγορία: Νέος Αξιολογητής

2η Κατηγορία: Καλύτερα Εφαρμοζόμενη Ολοκληρωμένη Μεθοδολογία Αξιολόγησης

3η Κατηγορία: Βέλτιστη Αξιοποίηση Προτεινόμενων Συμπερασμάτων Αξιολόγησης

Οι δύο πρώτες κατηγορίες απευθύνονται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, μελετητές, φοιτητές και σπουδαστές, ή ομάδες αξιολογητών, οι οποίοι συμβάλλουν μέσω των μελετητικών εργασιών τους, στην αξιοποίηση επιστημονικά άρτιων μεθοδολογιών αξιολόγησης σε πτυχιακές ή ερευνητικές εργασίες (1^η κατηγορία), ή/και στην εφαρμογή ολοκληρωμένων και επιστημονικά άρτιων αξιολογητικών πλαισίων με γνώμονα την πρακτική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης (2^η κατηγορία). Η 3^η κατηγορία διακρίσεων αφορά κυρίως φορείς που έχουν αναθέσει αξιολογήσεις και έχουν αποδείξει τον αντίκτυπο των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένης και της υιοθέτησης και χρήσης των συμπερασμάτων της.

Απονεμήθηκαν για το 2022 οι ακόλουθες διακρίσεις:

1. **Βραβείο στην κατηγορία Νέος Αξιολογητής/Young Emerging Evaluator 2022**
Αικατερίνη Κουμουτσέα, για την ερευνητική εργασία: «Αξιολόγηση των επιπτώσεων της δημοσίας παρέμβασης στην πολιτιστική κληρονομιά: μέθοδοι και προσεγγίσεις για τη μέτρηση των οικονομικών επιπτώσεων σε επίπεδο έργου»
2. **Βραβείο στην κατηγορία Καλύτερα Εφαρμοζόμενη Ολοκληρωμένη Μεθοδολογία Αξιολόγησης**
Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, για την Ενσωμάτωση της Αξιολόγησης σε όλα τα στάδια επιλογής Επιτελικών Στελεχών στο Δημόσιο Τομέα
3. **Βραβείο στην κατηγορία Βέλτιστη Αξιοποίηση Προτεινόμενων Συμπερασμάτων Αξιολόγησης**
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, για την αξιοποίηση εργαλείων & προτύπων για την ενίσχυση της διαφάνειας στην Αξιολόγηση της δημοσιονομικής διαχείρισης
4. Περισσότερες πληροφορίες και συνοπτικές παρουσιάσεις των εργασιών που διακρίθηκαν είναι διαθέσιμες σε [αυτόν τον σύνδεσμο](#) (3^η Ενότητα, Καλές Πρακτικές στην Αξιολόγηση)

Αξιολόγηση της νομοθεσίας

Συνέντευξη με την Καθηγήτρια Ελένη Ξανθάκη, Πρόεδρο της Διεθνούς Ένωσης για τη Νομοθεσία

Η Ελένη Ξανθάκη είναι καθηγήτρια Νομικής στο UCL, Κοσμήτορας Μεταπτυχιακών Νομικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (Dean of Postgraduate Law Studies, University of London Worldwide), Πρόεδρος της Διεθνούς Εταιρείας Νομοθεσίας, Senior Associate Research Fellow στο IALS, Επισκέπτρια Καθηγήτρια στο QMUL, και Μέλος της Επιτροπής Αξιολόγησης Ποιότητας της Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Ελληνικής Προεδρίας της Κυβέρνησης.

Η αξιολόγηση της νομοθεσίας είναι αναπόσπαστο σκέλος της ρυθμιστικής διακυβέρνησης, εφόσον αξιολογεί τόσο την ποιότητα των ρυθμιστικών πολιτικών όσο και την αποτελεσματικότητα της ρυθμιστικής διακυβέρνησης. Ο Νόμος 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» θεσμοθετεί την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης ως «μια συνεκτική Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, η οποία ενσωματώνει τόσο όλες τις επιμέρους εκθέσεις που ήδη προβλέπονταν – αιτιολογική έκθεση, εκθέσεις του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, έκθεση γενικών συνεπειών, έκθεση διαβούλευσης – όσο και δύο νέες εκθέσεις θεμελιώδους σημασίας: την έκθεση νομιμότητας που εξετάζει τη συμβατότητα των προτεινόμενων διατάξεων με υπερνομοθετικούς κανόνες δικαίου και την έκθεση εφαρμογής που προσδιορίζει σαφώς τα διοικητικά όργανα που είναι αρμόδια για την εφαρμογή των εισαγόμενων ρυθμίσεων, καθώς και το χρονοδιάγραμμα έκδοσης των προβλεπόμενων κανονιστικών πράξεων»¹, καθώς και την Επιτροπή Αξιολόγησης Ποιότητας της Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας, «ως ένα ανεξάρτητο, διεπιστημονικό, γνωμοδοτικό όργανο, διασφαλίζουν τόσο την πληρότητα όσο και την ποιότητα της Ανάλυσης»². Τί είναι ακριβώς η Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης (ΑΣΥΡ) και γιατί είναι τόσο σημαντική;

Η Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης αποτελεί αποτελεσματικό εργαλείο για την καλή νομοθέτηση, με την ευρεία της έννοια. Η Ελληνική κυβέρνηση έχει επενδύσει στη βελτίωση της ποιότητας της νομοθεσίας. Στα πλαίσια των μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της ποιότητας της νομοθεσίας επιβάλλεται η αξιολόγηση της νομοθεσίας τόσο πριν τη σύνταξη της όσο και μετά την ψήφισή της. Η ΑΣΥΡ είναι εργαλείο το οποίο εφαρμόζει εδώ και πολλά χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και η παγκόσμια νομοτεχνική κοινότητα με σκοπό να συνδέσει τη νομοθέτηση με την επίτευξη συγκεκριμένων ρυθμιστικών στόχων. Στη μοντέρνα διακυβέρνηση νομοθετούμε μόνο προκειμένου να πετύχουμε συγκεκριμένα και εκφρασμένα ρυθμιστικά αποτελέσματα. Η ΑΣΥΡ, μέσω ερωτηματολογίου προς τους συντάκτες του νομοσχεδίου, επικοινωνεί στα κοινά της τα ρυθμιστικά αποτελέσματα που επιδιώκονται, δηλώνει το κενό νομοθεσίας που εμποδίζει την επίτευξη των ρυθμιστικών αυτών αποτελεσμάτων χωρίς νομοθέτηση, και εκθέτει συνοπτικά την ουσία των μεταρρυθμίσεων που εισάγει το προτεινόμενο νομοσχέδιο. Τα πλεονεκτήματα της ΑΣΥΡ είναι πολλαπλά. Ανάμεσα σε αυτά τα σημαντικότερα είναι η εκπαίδευση των συμμετεχόντων στη νομοπαρασκευαστική διαδικασία στη σύνδεση ρυθμιστικών αποτελεσμάτων και νομοθέτησης έτσι ώστε πλέον να νομοθετούμε μόνο όταν υπάρχουν συγκεκριμένοι ρυθμιστικοί στόχοι, η έκθεση των

¹ [Εγχειρίδιο Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης](#), Προεδρία της Κυβέρνησης, Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, Αθήνα, 2020

² Ibid.

ρυθμιστικών αυτών αποτελεσμάτων στους νομοτέχνες έτσι ώστε η νομοθεσία να γράφεται με αυτό το πρίσμα της ρυθμιστικής εξυπηρέτησης, και η επικοινωνία ρυθμιστικών αποτελεσμάτων και ρυθμιστικών μέτρων στον χρήστη της νομοθεσίας έτσι ώστε να πεισθεί να την εφαρμόσει. Θα έλεγα ότι η ΑΣΥΡ είναι το παρατηρητήριο της ποιότητας νομοθεσίας και μοναδικό εργαλείο αξιολόγησής της πριν ακόμα συλλάβει κανείς το νομοθετικό κείμενο αλλά και μετά το τέλος της νομοτεχνικής διαδικασίας.

Με βάση τη σημαντική διεθνή εμπειρία σας, πιστεύετε πως η συστηματική ενσωμάτωση της ΑΣΥΡ στη ρυθμιστική διαδικασία εφαρμόζεται πλέον και στην Ελλάδα, αποτελεσματικά και προς όφελος της ποιότητας της νομοθεσίας; Ποια ζητήματα έχουν διαπιστωθεί ως προς την εφαρμογή της, και ποιες θα ήταν οι προτάσεις σας για την αντιμετώπισή τους;

Η ΑΣΥΡ εισήχθη στην Ελλάδα μόλις πριν από τρία χρόνια. Θα ήταν απίθανο να έχει εφαρμοστεί πλήρως και αποτελεσματικά μέσα σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, δεδομένου ότι αποτελεί σημαντική μεταρρύθμιση για την ελληνική δημόσια διοίκηση η οποία μάλιστα δεν έχει ακόμα εκπαιδευθεί στην συμπλήρωσή της. Θεωρώ ότι σε επίπεδο θεσμού η ΑΣΥΡ μπορεί να προσαρμοστεί καλύτερα στα ελληνικά δεδομένα, κάνοντας την πιο σύντομη, αλλάζοντας ίσως τις ερωτήσεις που περιέχει έτσι ώστε να γίνεται σαφέστερο τι ακριβώς ζητά από τον δημόσιο υπάλληλο που θα τη συμπληρώσει, και ίσως περιλαμβάνοντας παραδείγματα ορθής συμπλήρωσης έτσι ώστε να οδηγεί τους δημοσίους υπαλλήλους που είναι ακόμα άπειροι στη συμπλήρωση της με πιο ουσιαστικό τρόπο. Σε επίπεδο εφαρμογής υπάρχουν ακόμα τεράστια βήματα προκειμένου να μιλήσουμε για αποτελεσματικότητα. Η ΑΣΥΡ φαίνεται να συμπληρώνεται μετά την ολοκλήρωση της σύνταξης του κειμένου από ανεκπαιδευτους δημοσίους υπαλλήλους οι οποίοι δεν υπήρξαν απαραίτητα ενεργοί στη σύνταξη του σχετικού νομοσχεδίου. Το αποτέλεσμα είναι ότι η ΑΣΥΡ, κατά ένα μεγάλο μέρος, αποτελεί μηχανική συμπλήρωση μίας ακόμα φόρμας, αφαιρώντας της έτσι την δυνατότητα να συμβάλει αποτελεσματικά στην βελτίωση της νομοθέτησης. Αυτό μπορεί βέβαια να αλλάξει, και είναι πολύ ενθαρρυντικό ότι η κυβέρνηση προχωρεί στην μεταρρύθμιση της ΑΣΥΡ. Όμως αυτό που μπορεί να απογειώσει την αποτελεσματικότητα της ΑΣΥΡ, και της νομοθεσίας μας, είναι η εισαγωγή των επιτελικών στελεχών στην Ελληνική δημόσια διοίκηση. Οι αναλυτές δημόσιων πολιτικών είναι η ειδικότητα που θα αναλάβει την σύνταξη της ΑΣΥΡ τόσο σε ένα αρχικό σχέδιο πριν από τη σύνταξη της νομοθεσίας διασφαλίζοντας έτσι την ενημέρωση των νομοτεχνών για τις τα ρυθμιστικά αποτελέσματα που επιδιώκονται, όσο και σε ένα τελικό σχέδιο που θα κατατίθεται στη Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων μαζί με το σχέδιο νόμου και θα συνοδεύει τη νομοθεσία καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής της. Φυσικά στην ενδυνάμωση της ΑΣΥΡ θα συνεισφέρουν ιδιαίτερα και οι ψηφιακοί αναλυτές, οι οποίοι θα ανασύρουν στατιστικά στοιχεία για την μέτρηση της αποτελεσματικότητας των ρυθμιστικών μέτρων που εκφράζει η νομοθεσία.

Συνεπώς θα έλεγα ότι η ΑΣΥΡ εισήχθη με επιτυχία στην Ελλάδα πριν από τρία χρόνια. Όμως, για να γίνει αποτελεσματική, χρειάζεται απαραίτητα την ανάθεσή της στα χέρια των τριών κλάδων των επιτελικών στελεχών τα οποία περιμένουμε να εμπλουτίσουν το ελληνικό δημόσιο τους επόμενους μήνες.

Μια άλλη σημαντική διάσταση της αξιολόγησης της νομοθεσίας που εισάγει ο Νόμος 4622/2019 για το Επιτελικό Κράτος είναι η Αξιολόγηση Αποτελεσμάτων Εφαρμογής Ρυθμίσεων (άρθρο 56). Σύμφωνα με τον Νόμο, «μετά την πάροδο τριών (3) ετών και πάντως πριν από την παρέλευση πενταετίας από τη θέση του νόμου σε ισχύ, αξιολογείται η ρύθμιση με βάση τα δεδομένα που ανακύπτουν από την εφαρμογή της» με συγκεκριμένο στόχο την αποτίμηση των συνεπειών και του οφέλους. Ποια αναμένετε ότι θα είναι τα οφέλη από την εφαρμογή της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων εφαρμογής ρυθμίσεων

στην Ελλάδα, και τί μας διδάσκει σχετικά η διεθνής εμπειρία; Επίσης, ποιες είναι κατά την άποψή σας οι προϋποθέσεις για την ορθή εφαρμογή της, ώστε να παράγονται χρήσιμα αποτελέσματα;

Η μετανομοθετική αξιολόγηση αποτελεί το βασικό εργαλείο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της νομοθεσίας τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία και εισήγαγε το θεσμό, όσο και παγκοσμίως. Η δυναμική της μετανομοθετικής αξιολόγησης δεν αμφισβητείται, και συνεπώς δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η εισαγωγή της στην Ελλάδα μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα της νομοθέτησης σημαντικά. Όμως και αυτή, όπως και η ΑΣΥΡ, πρέπει να εφαρμόζεται ουσιαστικά προκειμένου να φέρει αποτελέσματα. Όπου εφαρμόστηκε σαν μία απλή μηχανική άσκηση συμπλήρωσης κάποιας φόρμας απέτυχε. Συνεπώς το στοίχημα για την Ελλάδα είναι να σιγουρέψει ότι ρήτρες μετανομοθετικής αξιολόγησης θα εισάγονται στην πλειονότητα των νομοσχεδίων μας, και ότι η μετανομοθετική αξιολόγηση θα γίνεται αντικειμενικά, με βάση στατιστικά δεδομένα, και με μοναδικό τεχνικό σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων για την ολοκληρωτική ή μερική επίτευξη των ρυθμιστικών στόχων της νομοθέτησης. Εδώ, όπως και σε κάθε άλλο τομέα της νομοθέτησης, το πρίσμα είναι τεχνικό και όχι πολιτικό. Η μοντέρνα νομοτεχνική μας δίνει ήδη ένα εργαλείο για να σιγουρέψουμε ότι η μετανομοθετική αξιολόγηση θα επιτελέσει το σκοπό της. Αυτό είναι η εισαγωγή άρθρου περί σκοπού στο κάθε νομοθέτημα, όπου εκφράζονται τα επιδιωκόμενα ρυθμιστικά αποτελέσματα, και τίθενται μετρήσιμοι στόχοι επίτευξής τους. Αυτός ο τύπος άρθρων εισάγεται ήδη στην ελληνική νομοθεσία - είναι το άρθρο 1 περί σκοπού. Το άρθρο περί σκοπού, σε συνδυασμό με άρθρο μετανομοθετικής αξιολόγησης στο τέλος του κάθε νομοθετικού κειμένου, εισάγει την υποχρέωση της διοίκησης να εφαρμόσει μετανομοθετική αξιολόγηση μέσα σε συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο 3, 5 ή 10 ετών, με βάση αποκλειστικά και μόνο τα κριτήρια που έχουν ήδη εισαχθεί στο άρθρο περί σκοπού. Αυτό διασφαλίζει τον τεχνικό, και όχι πολιτικό, χαρακτήρα της ρήτρας ανεξαρτητοποιώντας τη από την πλειοψηφία που είχε ψηφίσει ή που τώρα αξιολογεί το νομοθέτημα. Προϋπόθεση για τη λειτουργία αυτού του συστήματος είναι η εισαγωγή των τριών κλάδων των επιτελικών στελεχών, Ελλήνων δημοσίων υπαλλήλων οι οποίοι εξειδικεύονται στη νομοθέτηση,

Κα Ξανθάκη, είστε εδώ και μια τριετία, μέλος της Επιτροπής Αξιολόγησης Ποιότητας της Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Ελληνικής Προεδρίας της Κυβέρνησης. Ποιο είναι κατά την άποψή σας το επίπεδο της ποιότητας της νομοθεσίας στην Ελλάδα, και πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί;

Θεωρώ ότι το επιτελικό κράτος, η συγκέντρωση της καλής νομοθέτησης στη Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, και η ίδρυση της Επιτροπής Αξιολόγησης Ποιότητας της Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας αποτελούν κρίσιμους θεσμούς για την ουσιαστική βελτίωση της νομοθέτησης στην Ελλάδα. Η άποψή μου είναι ότι τα βήματα που έχει ήδη σημειώσει η Ελληνική νομοθέτηση τα τελευταία τρία χρόνια είναι εξαιρετικά σημαντικά. Θεωρώ ότι τεράστιο ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση έχει παίξει η ηγεσία της Προεδρίας και μάλιστα ο Υπουργός Επικρατείας καθηγητής Γεραπετρίτης κυρίως λόγω της εξειδίκευσης του στο θέμα της καλής νομοθέτησης ως πανεπιστημιακός πριν την υπουργική του θητεία. Θα μπορούσα λοιπόν να πω ότι σε επίπεδο σύλληψης, σε επίπεδο στόχων, και σε επίπεδο βασικών βημάτων η Ελλάδα έχει καταφέρει να αλλάξει άρδην την ποιότητα της νομοθεσίας της. Όμως η νομοθέτηση δεν εφαρμόζεται στο κενό. Η νομοθέτηση χρειάζεται μία δημόσια διοίκηση η οποία να μπορεί να την υποστηρίξει και να την φέρει σε πέρας καθώς επίσης και μία αλλαγή νοοτροπίας κυρίως ανάμεσα στους νομικούς της χώρας οι οποίοι κατ' εμέ κακώς συνεχίζουν να βλέπουν τη νομοθεσία σαν αποκλειστική αρμοδιότητα δική μας, των νομικών. Χωρίς να μπω λοιπόν σε τεχνικές λεπτομέρειες θα έλεγα ότι για να λειτουργήσει η καλή νομοθέτηση έτσι όπως μεγαλοφυνώς την εισάγει το επιτελικό κράτος, θα χρειαστεί αλλαγή νοοτροπίας στο νομικό μας κόσμο έτσι ώστε να γίνει αποδεκτό ότι η νομοθεσία δεν είναι ιδιον των νομικών αλλά μέσο επικοινωνίας του κράτους με τον πολίτη, και θα χρειαστεί να στελεχωθεί η Ελληνική δημόσια διοίκηση με τα επιτελικά της στελέχη τα οποία θα είναι εκπαιδευμένα και αρμόδια

να συλλάβουν τα μέτρα πολιτικής στα οποία θα στοχεύει η ρύθμιση, να συντάξουν το σχέδιο νόμου που θα εκφράζει αυτά τα μέτρα, και να παράσχουν μετρήσιμα μέτρα αποτελεσματικότητας σε προ και μετά νομοθετικό επίπεδο. Επιπλέον, θα ήταν ευχής έργον να εκπαιδευτούν και οι βουλευτές μας, έτσι ώστε να γνωρίζουν το μηχανισμό άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου και με βάση τις αρχές της καλής νομοθέτησης. Όπως αντιλαμβάνεστε. Χρειάζεται πολυσχιδής μεταρρύθμιση και χρόνος.

Σε μια παλαιότερη εισήγησή σας σε συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης είχατε αναφέρει ότι «καλή νομοθεσία, είναι η αποτελεσματική νομοθεσία, δηλαδή η νομοθεσία που μπορεί, με τη σύμπραξη αυτών που την ερμηνεύουν και την εφαρμόζουν, να οδηγήσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα διακυβέρνησης με ένα αποδεκτό κόστος». Ποιος είναι κατά την άποψή σας ο ρόλος της αξιολόγησης (τόσο σε επίπεδο ΑΣΥΡ όσο και αξιολόγηση εφαρμογής ρύθμισης) για την επίτευξη του στόχου της καλής και αποτελεσματικής νομοθεσίας;

Καλή νομοθεσία είναι πράγματι η αποτελεσματική νομοθεσία. Αυτός είναι ο ορισμός που έχει πλέον επιβληθεί τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και παγκοσμίως. Η αξιολόγηση είναι απαραίτητη, όπως άλλωστε και στους περισσότερους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, προκειμένου να διασφαλίσει ότι η νομοθέτηση σε κάθε στάδιο της εφαρμόζει τις αρχές και τα εργαλεία που της παρέχονται, και να προσαρμόσει αυτά στις ιδιαιτερότητες του Ελληνικού νομοθετικού περιβάλλοντος.

Αθήνα, Δεκέμβριος 2022

Δρ. Αλέξανδρος Καΐλης, Η Παραγωγή των Νομοθετικών Προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Μέσα και Διαδικασίες.

Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Ιούλιος 2021, 232 σελ. ISBN: 978-960-654-426-2

Μαριάννα Κονδυλίδου

Σύμβουλος Αξιολόγησης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χαρακτηριστεί μια *suis generis* γεωπολιτική οντότητα, με παγκόσμια μοναδική νομική φύση και ένα μείγμα εθνικών και υπερεθνικών στοιχείων. Παράλληλα η σειρά οργάνων και θεσμών που την απαρτίζουν περιπλέκονται σε ένα δαιδαλώδες και αλληλένδετο σύστημα, όπου οι αποφάσεις και η νομοπαρασκευή αποτελεί περίπου μια “χορογραφία”. Για τους μη μνημένους η θέσπιση της ενωσιακής νομοθεσίας και ειδικότερα η παραγωγή των νομοθετικών προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι μια “μαύρη τρύπα”, καθώς στηρίζεται σε μία θεσμοποιημένη-δομημένη διαδικασία που απορρέει από τις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), τις διοργανικές συμφωνίες μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ένωσης, καθώς και από ένα ευρύ πλέγμα εσωτερικών κανόνων, αρχών και κατευθυντήριων γραμμών, στη βάση των οποίων ασκούνται οι αρμοδιότητες και επιτελείται το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο κύριος Καΐλης με αυτό το βιβλίο προσπαθεί να ρίξει φως σε αυτό το περίπλοκο σύστημα και να παρουσιάσει τις θεμελιώδεις αρχές, διαδικασίες και κανόνες που διέπουν τον σχεδιασμό, την εκπόνηση και την τελική υιοθέτηση των προτάσεων νομοθετικών πράξεων της Ε.Ε., αποδίδοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις κρίσιμες θεσμικές, κανονιστικές και πολιτικές πτυχές και διαστάσεις των νομοπαρασκευαστικών εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό, επιχειρεί, με έναν ολοκληρωμένο και συνεκτικό τρόπο, να προσδιορίσει και να αναλύσει το σύνολο των βασικών πολυεπίπεδων διεργασιών που αναπτύσσονται και εξελίσσονται σε τρία βασικά διαδοχικά στάδια, στη βάση των οποίων καθοδηγούνται οι νομοπαρασκευαστικές εργασίες και η πολιτική διαδικασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: α) το στάδιο της εκκίνησης, του στρατηγικού σχεδιασμού και του προγραμματισμού της νομοθετικής ημερήσιας διάταξης της Επιτροπής (policy initiation and agenda setting), β) το στάδιο της εκπόνησης και της κατάρτισης των νομοθετικών πρωτοβουλιών της (policy formulation), και γ) το στάδιο της δι-υπηρεσιακής διαβούλευσης και τελικής υιοθέτησης των νομοθετικών προτάσεων της (decision-making process)¹.

Σε ένα ειδικότερο επίπεδο ανάλυσης, το βιβλίο επικεντρώνεται στην ανάδειξη της σημασίας και του καταλυτικού ρόλου που διαδραματίζουν στα τρία αυτά στάδια της νομοπαρασκευαστικής και πολιτικής διαδικασίας: α) οι επιμέρους υπηρεσίες και Γενικές Διευθύνσεις της Επιτροπής, στο πλαίσιο των εκτεταμένων εσωτερικών διαβουλεύσεων και διεργασιών που διεξάγονται στους

---

¹ Η έκδοση του βιβλίου βασίζεται στην εμπειρία που έχει αποκομίσει ο συγγραφέας, από την ενεργό συμμετοχή και εμπλοκή του στη δικαιοπαραγωγική διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την ιδιότητα του στελέχους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αρμόδιο για τον σχεδιασμό, σύνταξη και διαπραγμάτευση προτάσεων νομοθετικών πράξεων και κειμένων πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επίσης, τμήματα του βιβλίου αποτελούν αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας και ανάλυσης εκπαιδευτικού εγχειριδίου που έχει επιμεληθεί και συντάξει ο συγγραφέας, στο πλαίσιο του διδακτικού του έργου στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ).

κόλπους της, β) τα κύρια θεσμικά όργανα της Ε.Ε., όπως είναι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο της Ε.Ε. και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο πλαίσιο της εκκίνησης, του σχεδιασμού, του προγραμματισμού και της προτεραιοποίησης των νομοθετικών πρωτοβουλιών της Ε.Ε., και γ) ένα ευρύ φάσμα άμεσα ενδιαφερομένων μερών (stakeholders) και ομάδων πίεσης και συμφερόντων, με τα οποία διαβουλεύεται εκτενώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της προαγωγής της αντιπροσωπευτικής και συμμετοχικής διαδικασίας λήψης των αποφάσεων της Ε.Ε. κατά το στάδιο της εκκίνησης, του σχεδιασμού και της εκπόνησης των νομοθετικών και πολιτικών της πρωτοβουλιών, όπως είναι η κοινωνία των πολιτών, οι εθνικές διοικήσεις των κρατών-μελών, οι επιχειρήσεις, η ακαδημαϊκή κοινότητα, οι διάφορες δεξαμενές σκέψης (think tanks), και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Το βιβλίο αποτελείται από Οκτώ Κεφάλαια. Το Πρώτο Κεφάλαιο προσδιορίζει τη θεμέλια βάση ανάλυσης των νομοθετικών πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και οριοθετεί τη βασική τυπολογία των υπό εκπόνηση νομοθετικών προτάσεων της. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον κομβικό ρόλο που διαδραματίζουν στη διαδικασία εκκίνησης της δικαιοπαραγωγικής διαδικασίας της Ε.Ε. τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε., τα κράτη-μέλη της, οι Ευρωπαίοι πολίτες - μέσα από την «Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών, και οι διάφορες ομάδες πίεσης και συμφερόντων (lobbyists and interest groups).

Το Δεύτερο Κεφάλαιο επιχειρεί να αποτυπώσει, με ολοκληρωμένο και συνεκτικό τρόπο, τις κρίσιμες πτυχές και παραμέτρους του συνολικού πλαισίου που διέπει το στρατηγικό σχεδιασμό και προγραμματισμό των νομοθετικών πρωτοβουλιών της Επιτροπής, εστιάζοντας στη διαδικασία κατάρτισης του Πολυετούς Νομοθετικού Προγραμματισμού της Ε.Ε. (Multiannual Programming), και κυρίως του Ετήσιου Προγράμματος Εργασίας της Επιτροπής (ΕΠΕ) - Commission Work Programme (CWP). Εν προκειμένω, αναλύονται οι κυριότερες προβλέψεις της Διοργανικής Συμφωνίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου (2016), η οποία καθορίζει το καθεστώς συνεργασίας ανάμεσα στα τρία βασικά θεσμικά όργανα που συμμετέχουν στη δικαιοπαραγωγική διαδικασία της Ένωσης, ήτοι την Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ε.Ε. και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο («θεσμικό τρίγωνο»), και αναδεικνύονται οι βασικές διεργασίες στη βάση των οποίων θεμελιώνονται οι νομοθετικές προτεραιότητες της Ε.Ε., τόσο στο πλαίσιο των εσωτερικών διαβουλεύσεων της Επιτροπής (Strategic Planning and Programming Cycle), όσο και σε αυτό μεταξύ των άλλων θεσμικών οργάνων της Ε.Ε.

Το Τρίτο Κεφάλαιο σκιαγραφεί τις βασικές αρχές και τα εργαλεία καλής νομοθέτησης (better regulation principles and tools), που εντάσσονται στον πυρήνα του συστήματος διακυβέρνησης και της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων της Ε.Ε., και καθοδηγούν τη διαδικασία εκπόνησης τεκμηριωμένων και ποιοτικών νομοθετικών προτάσεων στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ενωσιακής νομοθεσίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται σε μία δέσμη ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών (guidelines) και εξειδικευμένης θεματικά εργαλειοθήκης (toolbox) που κατευθύνουν την ενσωμάτωση των θεμέλιων αρχών για τη βελτίωση της νομοθεσίας σε κάθε φάση του κύκλου της νομοθετικής διαδικασίας – από τον σχεδιασμό και την κατάρτιση, μέχρι την εφαρμογή και την αξιολόγηση των νομοθετικών πράξεων της Ε.Ε. Ειδικότερα, το εν λόγω κεφάλαιο επικεντρώνεται στην ανάλυση δύο σημαντικών διεργασιών της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας και της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων της Επιτροπής, οι οποίες συνδέονται με την εκπόνηση νέων νομοθετικών προτάσεων και πολιτικών πρωτοβουλιών ή την αναθεώρηση υφιστάμενης ενωσιακής νομοθεσίας: α) την κατάρτιση των χαρτών πορείας (roadmaps), οι οποίοι αποτυπώνουν το πεδίο αναφοράς μιας πολιτικής ή νομοθετικής πρωτοβουλίας, τη νομική βάση και τους πρωταρχικούς λόγους εκκίνησής της, τις αρχικές επιλογές πολιτικής, και τη διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης, και β) τη διεξαγωγή των αρχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων

(inception impact assessments), οι οποίες αντικαταστούν και εμπλουτίζουν το περιεχόμενο των χαρτών πορείας, αποτυπώνοντας: τις βασικές διαστάσεις του υπό ρύθμιση προβλήματος, τους σκοπούς της νομοθετικής ή πολιτικής πρωτοβουλίας, τις πιθανές επιλογές πολιτικής και μέτρων, και την αρχική εκτίμηση του θετικού και αρνητικού αντικτύπου των προβαλλόμενων μέτρων και επιλογών πολιτικής. Η παρουσίαση των δύο αυτών διεργασιών - των χαρτών πορείας και των αρχικών εκτιμήσεων - εξειδικεύεται στη βάση συγκεκριμένων περιπτώσιολογικών μελετών, οι οποίες προσφέρουν τη δυνατότητα για πληρέστερη κατανόηση του σκοπού και του πεδίου εφαρμογής τους.

Το Τέταρτο Κεφάλαιο επιχειρεί να αναδείξει τη σημασία και την προστιθέμενη αξία που αποκτά για τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων, και ιδίως για τη δικαιопαραγωγική διαδικασία της Ε.Ε, η διενέργεια ολοκληρωμένων και άρτια στοιχειοθετημένων εκτιμήσεων του αντικτύπου (impact assessments) των νομοθετικών προτάσεων της Επιτροπής, στους πολίτες, τις εθνικές διοικήσεις των κρατών-μελών, τις επιχειρήσεις, στους λοιπούς ενδιαφερόμενους φορείς και σε μια δέσμη συγκεκριμένων τομέων οικονομικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, ιχνηλατεί και αναλύει το πεδίο εφαρμογής, τη διαδικασία κατάρτισης και τα στάδια επεξεργασίας των εκτιμήσεων επιπτώσεων, εστιάζοντας στα βασικά προσδιοριστικά στοιχεία και τις κύριες πτυχές του περιεχομένου των εκθέσεων επιπτώσεων, όπως είναι: το πεδίο αναφοράς μιας νομοθετικής πρότασης, τα κύρια χαρακτηριστικά και στοιχεία του υπό ρύθμιση προβλήματος, οι επιδιωκόμενοι στόχοι μιας νομοθετικής ή πολιτικής πρωτοβουλίας, οι επιπτώσεις και η σύγκριση των κυριότερων επιλογών πολιτικής, και η διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης της εφαρμογής μιας νομοθετικής πρωτοβουλίας. Η τελευταία ενότητα του εν λόγω κεφαλαίου επικεντρώνεται στην παρουσίαση μιας συγκεκριμένης περιπτώσιολογικής μελέτης συνοπτικής έκθεσης εκτίμησης επιπτώσεων.

Αντίστοιχα, το Πέμπτο Κεφάλαιο αναδεικνύει την προστιθέμενη αξία που αποκτά για την εδραίωση της συμμετοχικής, αντιπροσωπευτικής και διαφανούς λήψης των αποφάσεων της Ε.Ε., η διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης (public consultation) επί των νομοθετικών προτάσεων της Επιτροπής. Στο επίκεντρο του κεφαλαίου αυτού, τίθεται ο προσδιορισμός της σημασίας, της νομικής θεμελίωσης, των βασικών αρχών και προδιαγραφών, της στρατηγικής προσέγγισης και του περιεχομένου των δημόσιων διαβουλεύσεων που διεξάγει η Επιτροπή με ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων μερών (stakeholders) - όπως είναι οι πολίτες, οι δημόσιες αρχές, οι επιχειρήσεις, η ακαδημαϊκή κοινότητα, οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις και οι τοπικές αρχές - τα οποία έχουν έννομο συμφέρον επί των νομοθετικών πρωτοβουλιών της Επιτροπής, λόγω της φύσης, του πεδίου εφαρμογής και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του θέματος που αυτές πραγματεύονται. Η τελευταία ενότητα του εν λόγω κεφαλαίου, εστιάζει σε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα συνοπτικής έκθεσης διαβούλευσης της Επιτροπής, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα για την απόκτηση μιας ολοκληρωμένης εικόνας αναφορικά με τις κυριότερες διαστάσεις και πτυχές του περιεχομένου των εκθέσεων των δημόσιων διαβουλεύσεων.

Το Έκτο Κεφάλαιο προσδιορίζει το βασικό καθεστώς που διέπει τη λειτουργία της Επιτροπής Ρυθμιστικού Ελέγχου (Regulatory Scrutiny Board) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία είναι αρμόδια για τον κεντρικό έλεγχο και τη διασφάλιση της ποιότητας βασικών κειμένων της δικαιопαραγωγικής διαδικασίας της Ε.Ε (π.χ. εκτιμήσεις αντικτύπου, αξιολογήσεις υφιστάμενης ενωσιακής νομοθεσίας). Έμφαση δίδεται: στην αποτύπωση των κυριότερων σκοπών (γενικών/ειδικών) και αρμοδιοτήτων της Επιτροπής Ρυθμιστικού Ελέγχου, στη σκιαγράφηση των βασικών παραμέτρων που διέπουν τη λειτουργία της, και στη σύνθεση και τη διαδικασία έκδοσης των γνωμοδοτήσεων της. Το τελευταίο τμήμα του κεφαλαίου παρουσιάζει ένα παράδειγμα γνωμοδότησης της Επιτροπής Ρυθμιστικού Ελέγχου που αφορά την εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει συγκεκριμένη πρόταση οδηγίας.

Τέλος, το Έβδομο Κεφάλαιο εστιάζει στην ενδεδειγμένη εξέταση της διαδικασίας της Δι-υπηρεσιακής Διαβούλευσης (Inter-service Consultation) που διεξάγεται εντός της Επιτροπής, στο πλαίσιο του σχεδιασμού, της προπαρασκευής και της εκπόνησης μιας νομοθετικής πρότασης, αναδεικνύοντας: τους πρωταρχικούς σκοπούς της, τις θεμελιώδεις αρχές της [αρχή της συλλογικότητας (collegiality principle) και αρχή της στενής συνεργασίας (principle of close cooperation)], τους κύριους δρώντες (ρόλος των Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής, της Γενικής Γραμματείας), καθώς και τον τρόπο διεξαγωγής και λειτουργίας της (διαδικασία έκδοσης των γνωμοδοτήσεων των Γενικών Διευθύνσεων: έκφραση θετικών, ευνοϊκών υπό προϋποθέσεις, αρνητικών γνωμών).

Εν συνέχεια, το εν λόγω κεφάλαιο αναλύει τις βασικές διαδικασίες, στη βάση των οποίων υιοθετούνται οι προτάσεις νομοθετικών πράξεων της Επιτροπής, και συγκεκριμένα: α) την προφορική διαδικασία, β) τη γραπτή διαδικασία, γ) τη διαδικασία εξουσιοδότησης, και δ) τη διαδικασία μεταβίβασης. Παράλληλα, παρουσιάζονται τα βασικά προσδιοριστικά στοιχεία του συνολικού «πακέτου» μιας νομοθετικής πρότασης, που υποβάλλεται στη συνέχεια στους ενωσιακούς συννομοθέτες για διαπραγμάτευση και υιοθέτηση, το οποίο αποτελείται από: α) την ίδια τη νομοθετική πρόταση, η οποία διαρθρώνεται σε δύο τμήματα, το προοίμιο και το κανονιστικό – διατακτικό τμήμα, στο οποίο προσαρτώνται πολλές φορές τεχνικά παραρτήματα, και β) μια σειρά από συνοδευτικά έγγραφα [π.χ. αιτιολογική έκθεση –επεξηγηματικό υπόμνημα (explanatory memorandum) και νομοθετικό δημοσιονομικό δελτίο (legislative financial statement)]. Το τελευταίο τμήμα του Έβδομου Κεφαλαίου, αποτυπώνει και περιγράφει τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τη σύνταξη των διατάξεων των νομοθετικών προτάσεων της Επιτροπής, οι οποίες εδράζονται στη Διοργανική συμφωνία της 22ας Δεκεμβρίου 1998 για τις κοινές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την ποιότητα της διατύπωσης της κοινοτικής νομοθεσίας.

Το βιβλίο αυτό είναι ιδιαίτερα χρήσιμο βοήθημα σε όποιους ασχολούνται με θέματα ενωσιακής νομοθεσίας, αλλά και σε αυτούς που συμμετέχουν στον σχεδιασμό και την εφαρμογή ευρωπαϊκών πολιτικών. Σύντομα θα διαπιστώσουν ότι είναι χρήσιμη προσθήκη στη βιβλιοθήκη τους

«ESG και Αξιολόγηση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» 5^ο ετήσιο συνέδριο για την αξιολόγηση, 10 Νοεμβρίου 2022

Η θεματολογία του [ετήσιου συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης για το 2022](#) εστίασε στα κριτήρια ESG, ένα σύνολο προτύπων για την αξιολόγηση τριών διαστάσεων της βιωσιμότητας, την Περιβαλλοντική (Environmental), την Κοινωνική (Social) και της Διακυβέρνησης (Governance). Με κεντρική ομιλήτρια την Παρασκευή Μπουφούνου, Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εταιρειών Αξιολόγησης και Αν. Μέλος ΔΣ της ΕΕΑ, και τη συμμετοχή ομιλητών με άριστη γνώση του θέματος, αναπτύχθηκε ένας πολύ ενδιαφέρων διάλογος αναφορικά με την προβληματική μιας βιώσιμης, συμπεριληπτικής και κοινωνικά συνειδητοποιημένης ανάπτυξης.

Έχοντας επανειλημμένως αναδείξει τη σημασία των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) της Ατζέντας 2030 του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ως μια σημαντική παγκόσμια πολιτική προτεραιότητα, η ΕΕΑ επέλεξε στο κομβικό έτος της εξόδου από την πανδημία και της μετάβασης σε μια νέα εποχή αβεβαιότητας και προκλήσεων για το μέλλον, να επανατοποθετήσει τον διάλογο ως προς τον ρόλο της αξιολόγησης των πολιτικών ανάπτυξης και ανθεκτικότητας, τόσο του δημόσιου αλλά και του ιδιωτικού τομέα, υπό το πρίσμα των κριτηρίων ESG. Το συνέδριο εστίασε ως εκ τούτου σε ζητήματα ενσωμάτωσης των κριτηρίων ESG σε όλες τις διαστάσεις της ανάπτυξης και της διακυβέρνησης, και κυρίως των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων και του αντίστοιχου ρυθμιστικού πλαισίου που θα επιτρέψει την λειτουργία τους με όρους περιβαλλοντικής και κοινωνικής ευαισθησίας, και καλής διακυβέρνησης.

Το πρόγραμμα του συνεδρίου περιλάμβανε τις ακόλουθες ενότητες:

1. ESG και βιώσιμος αναπτυξιακός μετασχηματισμός
2. Ο ρόλος της Αξιολόγησης στην προώθηση της πράσινης ανάπτυξης και της ανθεκτικότητας
3. Καλές Πρακτικές στην Αξιολόγηση

Ομιλητές του συνεδρίου ήταν ο Γενικός Γραμματέας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, κ. Εμμανουήλ Κουτουλάκης, ο Δρ. Πολιτικής Επιστήμης, στέλεχος της Προεδρίας της Κυβέρνησης, κ. Νίκος Τράντας, ο Πρύτανης Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, κ. Παναγιώτης Καλδής, η Διευθύντρια Εταιρικής Διακυβέρνησης και Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της Εθνικής Τράπεζας & του Ομίλου, κα. Ιωάννα Σαπουντζή, και η Πρόεδρος του φορέα κοινωνικής επιχειρηματικότητας CSR Hellas, κα. Μαρία Αλεξίου. Επίσης, διαδικτυακή παρέμβαση έγινε και από την Πρόεδρο της Πολωνικής Εταιρείας Αξιολόγησης, κα. Monika Bartosiewicz-Niziolek.

Το βίντεο του 5^{ου} ετήσιου συνεδρίου της ΕΕΑ είναι διαθέσιμο σε αυτόν το σύνδεσμο:
<https://www.hellenicevaluation.org/index.php/el/draseis/sinedria/item/151-5o-etisio-synedrio-ellinikis-etairias-axiologisis-noemvrios-2022>

«Μιλάμε για την αξιολόγηση!»

Τα podcasts της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης

Η Ελληνική Εταιρεία Αξιολόγησης (ΕΕΑ) ξεκινά από τον Δεκέμβριο 2022 τη δημοσίευση μιας σειράς από podcasts για την αξιολόγηση.

Στόχος της ΕΕΑ είναι να δημιουργήσει ένα νέο κανάλι διαλόγου για την αξιολόγηση, μέσα από συζητήσεις με φίλες και φίλους της ΕΕΑ που μέσα από τη δράση τους συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την προώθηση της κουλτούρας της αξιολόγησης.

Τα podcasts αναρτώνται την πρώτη Δευτέρα κάθε μήνα στο www.hellenicevaluation.org/podcasts

English-language abstracts

Assessment of the compliance of a proposed investment project with the relevant EU and national environmental legislation in the Recovery and Resilience Fund (R.A.A.)

I. Panagopoulos, A. Karagiannis, E. Karouki

The article deals with the evaluation of the environmental and social sustainability of an investment project under the Recovery and Resilience Fund, priority axis “Modernization and improvement of the Resilience of main sectors of the economy”, action for the Economic Transformation of the Agricultural Sector, Call for expressions of interest “Green Agrotourism”. It analyses the compliance of the investment plan of a hypothetical investment project with the relevant EU and national environmental legislation.

Keywords: EU Taxonomy, Environmentally sustainable investments, Do No Significant Harm Principle (DNSH), evaluation of environmental policies, adaptation to climate change, circular economy.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η Ελληνική Εταιρεία Αξιολόγησης (ΕΕΑ) ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2014 με τη μορφή Επιστημονικού Σωματείου και είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Αξιολόγησης. Βασικός σκοπός της είναι η προώθηση μιας κουλτούρας αξιολόγησης που θα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη, στην ορθολογική αξιοποίηση των πόρων, στην προσέλκυση επενδύσεων, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, στη διασφάλιση κοινωνικής συνοχής και, γενικά, στην αποτελεσματικότητα των δημόσιων πολιτικών. Στόχος της είναι η προώθηση της αξιολόγησης ως επιστημονικής μεθόδου ανάλυσης και αξιοποίησης των δυνατοτήτων και ευκαιριών ανάπτυξης, και η δημιουργία μιας πλατφόρμας δημόσιου διαλόγου για την αξιολόγηση.

Περισσότερες πληροφορίες και ανακοινώσεις σχετικά με τις δράσεις της ΕΕΑ αναρτώνται στον ιστότοπο: www.hellenicevaluation.org

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
HELLENIC EVALUATION SOCIETY

www.hellenicevaluation.org